

«Эйэбэс эбээ сиэнинээн» (8 марта)

Сыала: Оболорго ийэлэр, эбээлэр, эдьийдэр куннэрин туһунан ейдебулу уескэтии. Кырдыагас дьонно убаастабылы иитии.

Туттуллар матырыяааллар:

Остуол

Устуул

Оонньууга аналлаах: сибэкки эминньэхтэрэ, овощи 10 шт., 2 кастрюля, сибэкки 1 шт.

(Ийэ, эбээ туһунан ырыалар тыаһыыллар)

Муусука тыаһыыр. Оболор киирэн саалага ололор.

Бытааччы 1.:

Салгын оонньуур

Алаас күлэр,

Дьэргэлгэнэ түстэ,

Сандал сааспыт тийэн кэллэ

Бытааччы2.: Утүе күнүнэн, күндү оболор уонна терепуттэр! Ийэлэр, эбээлэр, эдьийдэр куннэрэ! Олус да истинник ийиллэр! Хас биирдибит бу орто дойдуга чугастан-чугас дьоммутугар – сурэхтэн кутулар истин иһирэх тыллары этиэхпитин бабарарбыт.

Бытааччы 1: Кунду дьоммутун ис сурэхпититтэн бу сааскы бырааһынныыганан итиитик-истинник эбүрдэлибит! Бабарарбыт саха алмааһын курдук кытаанах доруобуйаны, санаабыккыт барыта сатаннын, бабарбыккыт барыта туоллун, уун дьоллоох олобу!

Бытааччы 2: Кун сириҥ кереет, биьиҥи аан бастаан ийэбитин керебут, ийэбит сылаас илиитигэр киирэбит. Ийэбит биьиэхэ саамай кунду киһибит. Кунду ийэлэрбитигэр биһиҥи хоһооммутун бэлэхтиибит

1 ого Ийэ диэн күндү тыл,

Ийэ диэн аптаах тыл,

Ийэ салгын купшут,

Ийэ харысхал купшут.

2 ого Ийэлээхпин үөрэбин,

Ийэлээхпин күлэбин,

Ийэлээхпин тыынабын,

Ийэлээхпин дьолоохпун...

3 ого Ийэттэн төрөөннөр оболор,

Ийэттэн илгэтин иһэллэр,

Ийэттэн сылааһын ылаллар,

Ийэттэн тапталын билэллэр...

4 ого Ийэбит минньигэс астаах,
Ийэбит эйэбэс майгылаах,
Ийэбит элбэххэ үөрэтэр,
Ийэбит иитэр- такайар...

5 ого Ийэбит соробор сылайар,
Ийэбит соробор хомойор,
Ийэ тула сүүрэбит,
Ийэбин үөрдэ сатыыбыт...

6 ого Хомойор диэни билимэн,
Хоргутар диэни көрсүмэн,
Хайдах да ыалдьыман,
Хаһан да кырдьыман...

7 ого Күн күбэй ийэбит
Күн тэцэ кийбит
Кемелеһе сылдыахха
Күүскэ кууһан ылыахха

Ырыа «Мин маам»

Ытааччы 1: Онтон этин эрэ оголоор,
Киммит ийэбитин солбуйар,
Итиитик имэнник таптыырый?
Ордук биһигини атаахтатарый?

Оголор бары: «Ол биһиги истин ийирэх , эйэгэс эбээбит!»

Ого Ийэбин солбуйар аанһалбын
Итиитик имэннээн таптыыбын
Ис киирбэх эбэбин,
Илибин даллатан кууһабын

Ытааччы 2: Эбээ дьийэтэ ичигэс,
Эбээ аһа минньигэс
Эбээ курдук эйэбэс
Эбээ курдук сайаһас
Ким да баарын билбэппин
Кимин кыайан эппэппин.

1. Ого Эбэм баар – атаахтыыр күн киһим
Элэккэй бигэнэр биһигим.
Эрэнэн буруйбун ойооччу.
Эриэккэс тылынан эмтээччи.

2. **Ого** Уйа5ас дууhалаах,
Эйэ5эс барахсан,
Кыраттан үөрээхтиир,
Уйадыан ылаахтыыр.

3. **Ого** Биhиги эбэбит эйэ5эс,
Биhиги эбэбит элэккэй,
Биhиги эбэбит муударай,
Элбэ5и билэрин сө5өбүт.

Бытааччы 1 Диэн тылларынан бугун биhиги бүгүммү сааскы сандал үөрүүлээх күн эбээлэрбитигэр амаммыт «Эйэ5эс эбээ сиэнинээн» диэн күрэхпитин аһарбытын көнүллээн. Бүгүммү куннэ биhиэхэ ыаьдыттыы кэллилэр:

Муусука тыаьыыр, кыттааччылар биир-биир киирэллэр

1. Эбээ сиэнинээн
2. Эбээ сиэнинээн
3. Эбээ сиэнинээн
4. Эбээ сиэнинээн

Бытааччы 2 : Көрүн эрэ, биhиги эбээлэрбитин, кинилэр эдэрдэрин, кэрэлэрин. Оголорун атахтарыгар туруоран үлэhit бэрдэ гынан иитэн таһааран билигин аны тапталлаах сиэнчээннэрин көрсө-харайса иитиһэ сылдыбаллар.

Бытааччы 1 Күндү эбэлэрбитин итиитик истинник э5эрдэлиирбитин көнүллээн. Олорор олоххут уй5арыйбат уйгуланнын, быстыбат быйаннаннын, үөрүү-котүү аргыстаннын! 80 сааскытын аһара туһун, 90 –тун томточчу туолан, 100 сааскытыгар диэри сылдыын диэн алгыспытын тиэрдэбит!

Бытааччы 2 Дьүүлүүр сүбэни кытта билиһиннэрэбит:

1. Уһуяаммыт сэбиэдиссэйэ
2. Уһуяаммыт методиһа
- 3.

Бытааччы 1. Өссө төгүл ытыспытын харыстаабакка эбээлэрбитин уонна кинилэр тапталлаах сиэннэрин көрсүөгүн. Бүгүммү күрэххэ талба талааннарын, сатабыллырын, Истин сыһаннарын эһиги иннигитигэр көрдөрүүхтэрэ.

1 түһүмэх:

Бытааччы 2 Аан бастаан эбэлэрбитин кытта билсиһиэ5ин.

Бһнырабыт

1 кы кыттааччыбытын сэнинээн

2 с кыттааччыбытын сэнинээн

3 с кыттааччыбытын сэнинээн

4 с кыттааччыбытын сэнинээн

Бытааччы 1. Эбээлэрбитигэр иһирэх махталбытын тириэрдэбит!!!

1. Ого Эбэм миэнэ эйэбэс

Миигин олуһун диэн таптыыр.
Сылаас чэйин, минньигэс аһын
Олус, олус сөбүлүүбүн.

2. Ого Эбээни таптаан, эбээни убаастаан,

Сылаас, итии хараххынан кинини эн кор.
Куруутун эбэни уураа- сыллаа,
Эбээ оччоҕо үөрүөбэ, эбээ дьоллоох буолуоҕа.

Бытааччы 1. Уонна оговорбут толорууларыгар «Эбэм барахсан» ырыа

«Эбэм барахсан» ырыа

Бытааччы 2: Кэрэчээн кыргыттарбыт толорууларыгар «Сибэккиилээх үнкүү»

«Сибэккиилээх үнкүү»

2 түһүмэх:

Бытааччы 2: 2 түһүмэхпитигэр киирэбит «Уран тарбах» -эбээлэрбит талба талааннарын, сатабылларын, айар дьогурдарын көрдөрүүхтэрэ, билиһиннэриэхтэрэ

көрсүөгүн 1 кы кыттааччыны

1. 1 кы кыттааччыбытын

2 с кыттааччыларбытын ынырабыт

3с кыттааччыбытын

4с кыттааччыбытын

3 түһүмэх:

Бытааччы 1. : 3 түһүмэхпитигэр киирэбит. Биһиги эбэлэрбит аптаах остуоруйаларын, сээркээн сэһэннэрин сүрдээбин сэнээрэн истэрбитин сөбүлүүбүт. Билигин мин кылгас викторина ытыам, остуоруйалары төһө билэр эбиккитий, оҕолор эмиэ эппиэттэһэллэр.

1. Оҕонньор хомуйан биэрбит бурдугун тобоһунан эмээхсин тугу буһарбытый?(колобок)
2. Бу сэттэ оҕо эбэлэрэ суох буолан ийэлэрэ бэйэлэрин эрэ хаалларан баран уут ыла барбыт. Ханнык остуоруйа дьиэ кэргэнигэр маннык буолбутуй?(Боронна сэттэ хоһуол оҕолоро)
3. Бу эмээхсин баай буолуон наһаа баһарар эбит, оннооһор сарыысса буола сылдыбыт, ол гынан баран олус инсэтиттэн тоттору дьадыайбыт.(Балыксыт уонна комус балыкчаан туһунан остуоруйа)
4. Бу остуоруйаһа биир туокун аһара аччыктаан утуо санаалаах эбэ буола сатаабыт уонна бэргэһэ, ачыкы кэппитин сиэнэ кыыс билбэтэх.(Кыыыл Бэргэһэчээн)
5. Онтон бу остуоруйаһа оҕонньордоох эмээхсин комус оноһугу унту туһэрэн маккыраччы ытаабыттар.(Эбириэн куурусса)
6. Пушкин «Олбут сарыабына уонна сэттэ бухатыыр» остуоруйага королевич аата ким этэй? (Елисей)
7. Ханнык остуоруйага остуоруйа героя хараначчыга олорсон араас сир кэрийэрий? (Дюймовочка)
8. Ханнык остуоруйага остуоруйа героя олор остоогун тууһулуэтинэн быраган кыайыылаах буоларый ? (Щелкунчик)

Бытааччы2: Биһиги эбэлэрбит оҕолоругар, сиэннэригэр хайдах остуоруйа ааһалларын көрдүбүт, иһиттибит. Махтаньаһын.

Бытааччы 1: Былыр былыргаттан хас биирдии ийэ нарын-намчы сылаас куоластарынан биьик ырыатынан буобэйдээн, эмийин уутунэн илгэлээн тапталлаах оҕолорун улаатыннарбытгара. Ийэ сылаас, сымнаһас илиитигэр кетехтерен сытан, таптыы- таптыы минньигэстик сыллаан, ис – иьиттэн оргууй ыллаан буөбэйдириттэн эьээхэй холкутуйар, утуйар.

Биьик ырыа кеметунэн ийэ оготун тулалыыр эйгэни кытта билииьиннэрэр, сир- дойдуну уруйдаан, айылһа кэрэтин арыян хоһуйар.

4 түһүмэх:

Бытааччы2: Ол курдук 4 түһүмэхпитигэр киириэгин «Биһик ырыата». Бһнырабыт 1 кыттааччыны:

1 кыттааччы толоруутугар

2 кыттааччы толоруутугар

3 кыттааччы толоруутугар

4 кыттааччы толоруутугар

Бытааччы 2. Хайдахтаах курдук кэрэ, нарын-намчы куоластаахтарый биһиги эбээлэрбит! Эбээлэрбитигэр махтаныагын!

Эриэккэс детсадка куннэтэ мустабыт
Ырыаны, ункууну угуһу билэбит.
Эйэбэс майгыга иитиллэн иһэбит.

Уолаттар толорууларыгар ункуу

Оонньуулар:

1. «Ийэбитигэр борщ миин буһарарыгар көмөлөһүөххэ» (овоци 10 шт., кастрюля 2)

Оголор икки хамаандага арахсаллар. Огуруот абын ылан ийиккэ дылы суурэн тийэн биирдии буолан уочаратынан уган ийэбит. Бастакыннан огуруот абын бутэрбит хамаанда хотуулаах тахсар.

2. Оонньуу «Ким тургэнник ийэтин кууа охсуй?»
(ийэлэр тогуруччу тураллар. Оголор тогурук ийигэр ыбыллан тураллар. Муусука тыабыр – ийэлэр тогуруччу хаамаллар, онтон оголор харахтарын симэллэр. Муусука тыабаан буттэр эрэ оголор ийэлэрин була охсон кууа охсоллор. Ол кэннэ ийэлэрин кытта оголор ункуулууллэр.)

3. Оонньуу «Маамагын илиитинэн таай»
Ийэлэр бары тураллар. Оголор харахтарын баайаллар уонна ийэтин илиитинэн булан ылыахтаах.

5 түһүмэх:

Бытааччы 1: Уонна бүтэһик 5 түһүмэхпитигэр киирэбит «Мода». Эбээ сиэнинээн урукку эдэр эрдэгинээги танастарын – саптарын таннан мода кордоруохтэрэ

Корсуогун 1 кы кыттааччылары

2. кыттааччылары

3. кыттааччылары

4. кыттааччылары

Дуулуур сүбэ барар

Бытааччы 2: Кунду уйа5ас сурэхтээх, нарын-кэрэ, биьиги ийэлэрбит, эбээлэрбит, эдьийдэрбит! Бугунну куннэ санаа5ытын туьэрбэккэ, олохпут тупсарын туьугар оболорбутун ийтиигэ активнайдык кыттын. Дууьабыт сылааьын, тарбаххыт талаанын, айар дьобургутун таьаарыылаах улэ5э туьаайын. Аан дойду дьахталларын кунэ эьиэхэ5э биир кэрэ-бэлиэ кунунэн буоллун.

Бытааччы 1: ийэлэрбитигэр анаан оголор хобоон аагаьахтара

Ийэ5э мичээрдиэххэ,
Ырыата ыллыахха,
Эргийэ үнжүүлүөххэ,
Хоһоонно аа5аьахха...

Күн тэнэ күндүнү,
Ый тэнэ киһини,
Куруутун харыстыахха,
Мэлдьитин таптыахха...

Кулунчук ийэлээх
Куобахчаан ийэлээх
Кубачаан ийэлээх
Таня кыыс ийэлээх
Вася уол ийэлээх

Ийэтэ суох ого
Суох эбит оччого.
Кун кэрэ бэйэлээх
Ким бары ийэлээх.

Оголор барыбыт
Ийэни таптыбыт.
Ийэлээх буоламмыт
Ийэммит ыллыбыт.

Бытааччы Ийэкээ, эйиэхэ ыллыбыт
Истинтэн-истин ырыаны.
Эйиигин олуьун таптыбыт
Таптыахпыт үйэ саас тухары.

Ырыа «Ийэм кэлиэн иннинэ»

Оонньуулар:

. "Таптал сибэккитэ"

- оговор тогүрүччү тураллар уонна нарын бытаан ырыа тыабаатагына сибэккини төгүрүччү ыталлар, муусука буттэгинэ сибэкки кимиэхэ түбэспитинэн ийэлэригэр анаан таптал тыллары этэллэр.

Оонньуу . «Ийэбитигэр анаан сибэккитэ хомуйуохха»

Сибэкки эминньэхтэрэ саалага ыбылла сыталлар. Оговор хамаанданнан сибэкки хомуйан онороллор.

Боппуруостар (Бириэмэ тийбэтэгинэ)

1. Былыргы Египет салайааччыта ? (Фараон)
2. Аан бастаанны киби озорор сирэ ? (хайа хаспага)
3. Рим куораты ханнык кыылар быыһабыттарай? (Хаастар)
4. Ханнык кыылы кумах куйаарын хараабыла дииллэрий? (верблюд)

Нагаарадалааһын

Хаартыскага түһүү